

Bezpieczeństwo energetyczne państw Grupy Wyszehradzkiej. Jak zmieniają się relacje energetyczne w Europie

Pál Kovács Krzysztof Szczerski Petr Binhack
Melinda Farkas Jakub Jaroš Maciej Kołaczkowski
Mariusz Ruszel Piotr Szlagowski Endre Szolnoki
Peter Ševce Izabela Albrycht
Redakcja: Joanna Świątkowska

Bezpieczeństwo energetyczne państw Grupy Wyszehradzkiej. Jak zmieniają się relacje energetyczne w Europie

Pál Kovács Krzysztof Szczerski Petr Binhack
Melinda Farkas Jakub Jaroš Maciej Kołaczkowski
Mariusz Ruszel Piotr Szlagowski Endre Szolnoki
Peter Ševce Izabela Albrycht
Redakcja: Joanna Świątkowska

Jeżeli doceniają Państwo wartość merytoryczną niniejszej publikacji, zachęcamy do finansowego wsparcia przyszłych inicjatyw wydawniczych Instytutu.

Bezpieczeństwo energetyczne państw Grupy Wyszehradzkiej. Jak zmieniają się relacje energetyczne w Europie

Izabela Albrycht Pál Kovács Krzysztof Szczerski Petr Binhac Melinda Farkas Jakub Jaroš Maciej Kołaczowski Mariusz Ruszel Piotr Szlagowski Endre Szolnoki Peter Ševce

Redakcja: Joanna Świątkowska

© Instytut Kościuszki 2011. Wszystkie prawa zastrzeżone. Krótkie partie tekstu, nieprzekraczające dwóch akapitów mogą być kopiowane w oryginalnej wersji językowej bez wyraźnej zgody, pod warunkiem zaznaczenia źródła.

Publikacja współfinansowana przez
Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki
(<http://visegradfund.org>)

Tłumaczenie: Agnieszka Bodzoń (r. 3.3, 3.4, 3.5), Justyna Kruk (r. 4.1, 5.1, 6.2, 6.4),
Sylwia Pankiewicz (r. 4.2, 5.2), Milena Pawelec (s. 26-27, r. 4.3, 5.3),
Zuzanna Pogorzelska (r. 1, 2), Katarzyna Sobiepanek (r. 4.4, 5.4)

Projekt i skład graficzny: Małgorzata Kopecka

Druk: Dante Media

Instytut Kościuszki
ul. Karmelicka 9/14
31-133 Kraków
e-mail: ik@ik.org.pl
+48.12.632.97.24
www.ik.org.pl

ISBN: 978-83-63712-08-2

Spis treści

Wstęp	5
Streszczenie	7
1. Bezpieczeństwo dostaw gazu – wymiar regionalny	9
2. Bezpieczeństwo energetyczne w kontekście polskiej prezydencji	11
3. Indeksy Bezpieczeństwa Energetycznego państw V4	14
3.1. Wprowadzenie	15
3.2. Indeks Bezpieczeństwa Energetycznego – Polska	18
3.3. Indeks Bezpieczeństwa Energetycznego – Czechy	22
3.4. Indeks Bezpieczeństwa Energetycznego – Słowacja	24
3.5. Indeks Bezpieczeństwa Energetycznego – Węgry	28
4. Analiza polityk energetycznych państw V4	30
4.1. Polityka energetyczna Polski	31
4.2. Polityka energetyczna Czech	35
4.3. Polityka energetyczna Słowacji	40
4.4. Polityka energetyczna Węgier	46
5. Wyzwania polityki energetycznej państw V4.....	52
5.1. Wyzwania polityki energetycznej Polski	53
5.2. Wyzwania polityki energetycznej Czech	57
5.3. Wyzwania polityki energetycznej Słowacji	61
5.4. Wyzwania polityki energetycznej Węgier	65
6. Współpraca państw V4 w kontekście wyzwań energetycznych	70
6.1. Państwa V4 w UE	71
6.2. Współpraca energetyczna państw V4	77
6.3. Gaz łupkowy w państwach V4	83
6.4. Regionalizacja polityki energetycznej UE	87
Autorzy	95

Wstęp

Izabela Albrycht

Prezentowana publikacja, przygotowana z inicjatywy Instytutu Kościuszki wspólnie z think tankami krajów Grupy Wyszehradzkiej, jest próbą analizy porównawczej, a także pierwszym krokiem do cyklicznego monitorowania sytuacji energetycznej krajów Unii Europejskiej. Zamierzeniem publikacji jest porównanie wybranych kryteriów makro i mikro warunkujących bezpieczeństwo energetyczne krajów V4 w zakresie kluczowych pierwotnych źródeł energii: paliw płynnych i ropy oraz gazu ziemnego. Bezpieczeństwo energetyczne jest niezwykle skomplikowanym problemem, zależnym od wielu czynników, jednak z uwagi na ograniczoną objętość publikacji przedstawiamy w niej jedynie infrastrukturalne uwarunkowania bezpieczeństwa energetycznego w dwóch wymienionych sektorach energetycznych. W takim zakresie stan bezpieczeństwa energetycznego krajów V4 przeanalizowany został w oparciu o stworzony przez Instytut Kościuszki model oceny, który na potrzeby projektu zaadaptowany został do portfolio energetycznych Czech, Polski, Słowacji i Węgier. Docelowo model oceny powinien zostać poszerzony o kryteria oceniające bezpieczeństwo w sektorze elektroenergetycznym, a także kryteria ekonomiczne i polityczne warunkujące bezpieczeństwo energetyczne krajów.

Niniejsza publikacja wskazuje, że kraje V4 mają podobne problemy energetyczne związane z uzależnieniem od importu surowców z jednego kierunku i źródła, pozorną dywersyfikacją, iluzją bezpieczeństwa energetycznego opartego na węglu czy wreszcie koniecznością znacznego ograniczenia emisji CO₂.

Czechy, Polska, Słowacja i Węgry stoją zatem przed podobnymi strategicznymi wyzwaniami energetycznymi, z którymi mogą wspólnie zmagać się na arenie UE. Podobnie, jako tożsame postrzegając można szanse na zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego tych krajów, w tym poprzez budowę transgranicznej infrastruktury energetycznej, liberalizację rynku energii, czy wreszcie, co jest zagadnieniem szczególnie istotnym, rozwój sektora gazu niekonwencjonalnego w Europie. Oczywiście jest też kilka punktów rozbieżnych jeśli chodzi o postrzeganie szans na zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego, jak np. budowa gazociągu Nord Stream. Dla Polski, Słowacji i Węgier projekt ten jest symbolem dalszego uzależnienia od rosyjskiego gazu, podczas gdy niektórzy czescy eksperci wiążą z nim nadzieje na większą stabilność dostaw gazu. Z kolei w rosyjskim projekcie South Stream szans na dodatkowe miliardy metrów sześciennych gazu upatrują niekiedy Węgry.

Nie wszystkie opinie wyrażone w niniejszej publikacji odzwierciedlają oficjalne stanowisko programowe Instytutu Kościuszki. Stanowią one wkład w debatę publiczną.

Pomimo tych różnic, przywódcy krajów członkowskich V4 deklarują, że Grupa ma przed sobą bardzo ambitny cel, którym jest zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego Europy Środkowo-Wschodniej. Współpraca w ramach V4 powinna zatem być platformą docierania się wspólnych stanowisk i koalicji na rzecz realizacji wspólnych interesów energetycznych, a kolejne prezydencje – Polski i Słowacji – w Radzie Unii Europejskiej powinny również służyć adresowaniu problemów związanych z bezpieczeństwem energetycznym tego regionu Europy. Dobry przykład w czasie swoich prezydencji dały już w tym zakresie Czechy i Węgry.

Perspektywicznym celem Instytutu Kościuszki jest badanie w kolejnych latach bezpieczeństwa energetycznego wszystkich krajów Unii Europejskiej oraz Unii *en bloc*, która poprzez uwspólnienie polityki, liberalizację rynku oraz rozbudowę energetycznej infrastruktury transgranicznej dążyć będzie do stworzenia wspólnego unijnego rynku energii i wspólnej polityki energetycznej. Wyniki takich badań, powtarzanych cyklicznie, pozwolą ocenić czy bieżące decyzje polityczne liderów UE oraz inwestycje koncernów energetycznych zwiększają bezpieczeństwo energetyczne poszczególnych krajów członkowskich. Idea integracji europejskiej wymaga, aby proces uwspólnienia polityki energetycznej brał pod uwagę interesy wszystkich krajów członkowskich, w tym uwarunkowania i stan ich systemu energetycznego, zasoby ilościowe i rodzaj dostępnych surowców naturalnych, a także długoterminową strategię budowy portfolio energetycznego. W tym momencie znajdujemy się jednak w sytuacji, kiedy głos i interesy poszczególnych krajów UE nie zawsze liczą się w jednakowym stopniu. Jako przykład do zilustrowania tej tendencji posłużyć może aktualnie tocząca się na forum UE debata polityczna na temat gazu niekonwencjonalnego. Gaz ten stanowi szansę dla Polski oraz wielu innych krajów UE na sprostanie wyzwaniu redukcji emisji CO₂, a także na zwiększenie konkurencyjności gospodarki i osiągnięcie bezpieczeństwa energetycznego. Nie przez wszystkie kraje jest jednak tak postrzegany, co stwarza realne zagrożenie dla możliwości rozwoju tego sektora energetycznego. Z uwagi na fakt, że uruchomienie na dużą skalę wydobycia gazu niekonwencjonalnego w Polsce oraz innych krajach UE, a także jego eksport w ramach wspólnego unijnego rynku gazu przyczynić się może do zmniejszenia cen gazu dla europejskich odbiorców, dywersyfikacji i zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego w Europie oraz zmniejszenia ilości emitowanego CO₂, rozwój sektora gazu niekonwencjonalnego powinien uzyskać wsparcie ze strony polskiej prezydencji w UE, a także krajów V4, tak aby jego rozwój nie był w Europie dyskredytowany ani dyskryminowany. Analiza szans i zagrożeń stojących przed krajami V4 w zakresie bezpieczeństwa energetycznego wykazuje także inne punkty, w których polityka UE jest niespójna z problemami, wyzwaniami i szansami energetycznymi Polski, Czech, Słowacji i Węgier. Dlatego wyrażamy nadzieję, że stanie się on ważnym punktem odniesienia dla polityków, decydentów i ekspertów w debacie na temat przyszłości energetycznej Europy.

Dziękując ekspertom i partnerom za udział w przygotowaniu publikacji, zapraszam Państwa do jego lektury.

Streszczenie

Instytut Kościuszki

Kwestie polityki energetycznej, a szczególnie zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego leżą w żywotnym interesie państw grupy V4. Pomimo różnic w strukturze portfolio energetycznych Polski, Węgier, Słowacji oraz Czech dostrzec możemy wiele podobieństw w zakresie wyzwań stojących przed tymi krajami. Wspólne słabości wyeksponowane zostały szczególnie w trakcie kryzysu Ukraina – Rosja, który obnażył problemy bezpieczeństwa energetycznego regionu.

Najbardziej newralgiczną kwestią jest uzależnienie państw V4 od importu surowców z jednego źródła dostaw i brak zintegrowanego rynku energetycznego. Kryzys z 2009 r. pokazał wyraźnie, szczególnie na przykładzie Słowacji, że inwestycje podjęte w celu modernizacji oraz rozwoju infrastruktury energetycznej są dalece mniejsze i w konsekwencji bardziej opłacalne niż koszty i straty poniesione w wyniku przerwy w dostawach surowców. Wyniki prac ekspertów podjętych na potrzeby publikacji pokazują, że sytuacja bezpieczeństwa energetycznego krajów V4 jest lepsza w zakresie ropy naftowej i paliw płynnych, a zdecydowanie mniej korzystna w zakresie gazu ziemnego. W koszyku importu to właśnie ten surowiec zajmuje najwięcej miejsca, a dodatkowo, co znacząco pogarsza sytuację, jest importowany w 92% z jednego źródła – Rosji. To właśnie zmiana tej sytuacji powinna stanowić priorytetowy i kluczowy element współpracy państw V4 zmierzającej do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa energetycznego.

Flagową inicjatywą w tym obszarze jest realizacja projektu Korytarza Gazowego Północ-Południe, który znacząco wpłynąłby na podniesienie poziomu bezpieczeństwa energetycznego państw V4. Ogólnym założeniem projektu jest zapewnienie dostępu do alternatywnych dostaw gazu ziemnego dla regionu oraz stworzenie systemu połączonych sieci przesyłowych i odbiorczych gazu, umożliwiającego przepływ surowca nie tylko ze wschodu na zachód, ale także z północy na południe (dwukierunkowo). Korytarz, jako instrument znacznie wzmacniający rynek energetyczny regionu, powinien być realizowany, szczególnie w zakresie finansowym, na poziomie unijnym. Rekomendowana jest także współpraca i nawiązywanie stosunków w ramach sektora energetycznego z Bułgarią, Rumunią i Chorwacją.